

Dommerseminar på Flyinge med Diana Brownlie, 12-13 mars

Vi var to dommere fra Norge som dro nedover, undertegnede og Ellen Olsen. Slike konferanser er en bra måte å starte sesongen på, nå som de fleste har vært litt borte fra dømming og hester en stund. I dette referatet har jeg forsøkt å trekke frem essensen i det som ble gått gjennom.

Diana Brownlie er en meget dyktig og høyt respektert «lady» innen kjøresporten, og vi var begge veldig glade for å få være med på konferanse med henne. Sammen med oss, var dommerkolleger fra de andre nordiske landene; Danmark og Finland.

Det første som hun tok opp, var det at det i dagens sport stilles mye større krav til dommere enn det det kanskje gjorde før. Det er mer penger i sporten, utøverne bruker mer tid på treninger, de investerer i kostbare hester og det er gjerne store kostnader forbundet med å kunne hevde seg på det nivået som kreves i dagens sport. Dette stiller igjen store krav til oss dommere – på den måten at vi må ta dommergjerningen på alvor.

Det er derfor nødvendig å ha en felles oppfatning av hva som er en korrekt trent hest og den tekniske utførelsen av de ulike øvelsene.

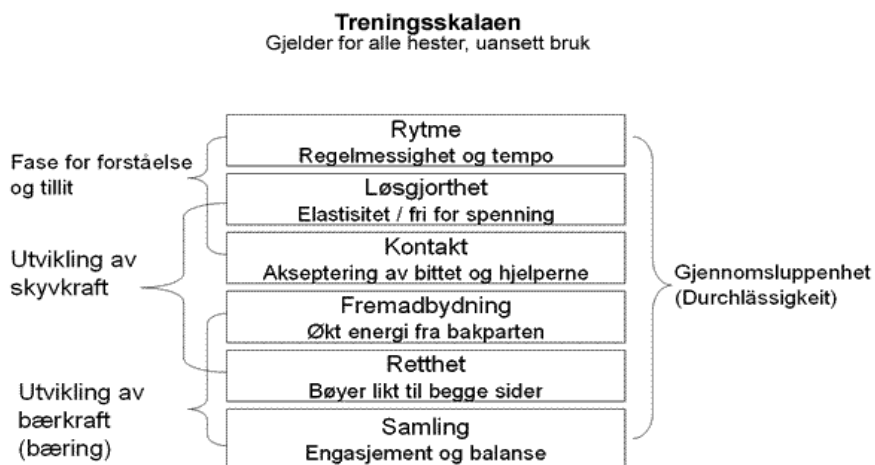
Basis for bedømmelsen av øvelser og alment inntrykk er 1: Treningskala og 2: «Modifier».

Med «**treningskala**» menes basiskriterier for hvordan hesten beveger seg og hvor godt den er trent, sammen med grunnkvaliteten i hesten.

Med «**modifier**» menes «ting som skjer», feil som oppstår og lignende.

Diana la stor vekt på at det er opp til oss dommere å lære å dømme så bra som vi kan. Det å ha gode dommere er veldig viktig for sporten, og det er opp til oss selv.

Treningskalaen ble tatt inn i det norske reglementet i sist revisjon, men for enkelhets skyld vil jeg gjenta den her:

En mer utfyllende forklaring på hva som menes er tatt med i det nye heftet for introduksjon til kjøring. Sammen med forklaring til tilpasning av utstyr.

For å kunne dømme etter treningskalaen, er det viktig for dommerne å kjenne bedømmingskalaen og at alle dømmer etter samme skala. I ridedressur er dette noe som vi har vært kjent med lenge, og den skalaen som skal brukes i kjøring er derfor hentet fra ridningen, og omskrevet slik at den passer med kjøring:

Forklaring av karakterene:

0 – Ikke utført – Denne karakteren gis veldig sjelden og bare om en øvelse ikke er utført overhodet. Eksempelvis om en hest traver hele skrittstrekken, en volte blir glemt, om hesten ikke rygger eller ikke står stille i hele tatt i holdt. Om for eksempel ingen galopp oppnås kan en 0 være mulig. Det er her ingen mening å blåse av ekvipasjen. Om noen del av øvelsen er utført, kan det gis en høyere karakter.

1 – Veldig dårlig – og ...

2 – Dårlig – Disse karakterene anvendes ved mye motstand. Om hesten stopper, går bakover, sparker, rygger eller er ulydig.

4 – Ikke godkjent – Denne karakteren kan gis om det er ganske mye motstand, eller motstand i kombinasjon med brist på kvalitet og/eller feil. For eksempel feil galopp gjennom hele øvelsen. Om øvelsen mangler kvalitet eller det oppstår feil er det også mulig å gi 3 eller til og med 2.

5 – Godkjent – 5 kan anvendes om øvelsen er utført, selv om den har vært begrenset, mark bundet med brist på smidighet og fremadbydning, så lenge den har vært regelmessig og figuren har vært ganske bra. Som dommer må man være nøye med å notere hvorfor øvelsen ikke var tilfredsstillende. Når det ikke er noe feil på kvaliteten, som i rygging der kvaliteten er bra, men det er for få eller for mange steg, eller tvert om at kvaliteten er dårlig og hesten ikke rygger rett skal karakteren være 5. Men om ryggingen er kort og kvaliteten dårlig kanskje skulle 4 vært bedre og en 6'er om kvaliteten er bra. Om hesten faller inn i hjørnene og gjør volten på bare en tøm men forøvrig klarer å balansere seg og holde takten så kan en 5'er være hensiktsmessig.

6 – Tilfredsstillende – Dette bedømmingspunkt dekker et veldig stort spekter. Når øvelsen er bra i grunnen, men mangler kvalitet – ikke er smidig nok – behøver å være mer engasjert og balansert, eller kanskje kontakten på tømmen er litt ujevn. Det kan også være en egnet karakter om øvelsen er av god kvalitet med med en mindre feil. Eksempelvis om samlingen er bra i en volte, men at volten blir for stor. Eller om kvaliteten for øvrig er god, men det oppstår litt problemer ved rettstillingen.

7 – Ganske bra – Her finnes det nesten ikke noe å klage på. Men man kan kanskje ønske litt mer påskyt, smidighet, uttrykksfullhet og/eller kadens. Minimumskravet for øvelsen er klar, og hesten viser en viss harmoni og letthet.

8 – Bra – Øvelsen skal være vel utført i høyere grad enn minimumskravet. Kanskje var det et øket trav som skulle blitt en 9'er men som ble en 8'er fordi overgangen ikke var bra nok. Vanligvis er det de andre delene av øvelsen som hindrer den i å bli en 9'er, som overganger mellom ulike gangarter. Kanskje en 30 meters volte i arbeidstrav som er balansert og regelmessig men som kunne behøve litt mer på skyt og elastisitet.

9 – Meget bra – En øvelse som gir gåsehud, med det meste av øvelsen utmerket utført.

10 – Utmerket – Perfeksjonisme, der det ikke går å gjøre det bedre. Det er veldig spesielt å kunne gi en 10'er, og om man gir den for lett, taper den sin suverenitet.

Til dommerne: Bruk skalaen. Dommernes jobb er å være så rettferdig og tydelig i bedømmingen som mulig. Om vi ser en "veldig bra" eller "utmerket" øvelse, skal vi være ærlige/modige nok til å belønne utøveren. Men om øvelsen er verdt en 6'er får man ikke gi den mer enn det. Vi kan bare bedømme det vi ser – og ikke gjette hvordan øvelsen så ut. Belønne bare de bra øvelsene og gi en lavere karakter med en konstruktiv og hjelpsom kommentar til et dårligere utfør moment.

Disse retningslinjene om hvordan man bruker bedømmingskalaen er fra begynnelsen skapt av Stephen Clarke, GB. FEI Official International Judge, for å hjelpe dommerne i ridedressur. Med hans tillatelse har de blitt endret slik at de passer for kjøresportens dressur.

I den praktiske delen med hester, ble det lagt stor vekt på dette med relativ reisning/korrekt samlingsgrad i «the way of going».

«Extended trot can only come after collection».

I henhold til treningsskalen skal mellomtrav være etablert før man kan be om økt trav, og hun mente at mellomtrav er tempo som bør brukes mer i programmene enn det ofte gjøres i dag. Da selvsagt på lett klassenivå. Dette for å komme til et korrekt økt trav i middels.

Videre at det er korrekt å bruke mellomtrav i utdannelsen før samling. Her var beskjeden klar: «Know what you talk about».

Noen momenter vedørende utførelsen av enkelte øvelser:

Fritt skritt: Er uten tøylekontakt. Ellers samme kriterier for skritt.

Strekke rammen: «Give the reins away». Dette er en ny øvelse som kommer i FEI test 1. Det at den er ny, betyr at den er ny for oss. I Tyskland eksempelvis, har den vært med i de nasjonale programmene lenge. Øvelsen beskrives slik: Å la hesten ta tømme og strekke seg lang og lav – frem og ned, over ryggen og med bibeholden takt og fremadbydning. Kusken må beholde forbindelsen fram til hestens munn.

Ryggning: Enspent – antall steg. Flerspent – antall meter. Det viktigste er at hesten(e) starter å gå rett, det vil si at de er rake når de begynner å rygge.

Kusken: Elastisitet i kuskens hånd. Fleksibilitet i armene, at man kan justere og er fleksibel. Kommenter «låst hånd». Unngå å kommenter sittestilling, legg heller vekt på effekt av hjelperne. Det er mange som begynner å kjøre fordi de har en skade og lignende, som gjør at de ikke kan ri. Trekk ned for: Usikker tømmeføring, pisk på feil side av hesten, for mye stemme, for mye pisk.

«**Modifier**» = Hva som bringer karakteren ned.

Overganger. Med overganger menes overgang mellom holdt og bevegelse, mellom gangarter, mellom tempo og fra bøyd til rett hest. En hest er ikke i stand til å gjøre to overganger samtidig, det er derfor viktig at eksempelvis overgang mellom to tempo, som for eksempel mellomtrav og arbeidstrav gjøres på en rett linje, dvs på diagonalen (om ikke annet er beskrevet). Overganger skal være progressive, i middels klassenivå 3-4 steg, og i vanskelig klassenivå 1-2 steg. Trekk ned om overgangene blir enten for lange, eller for brå (dårlig forberedt / hesten ikke utdannet nok).

Enhåndsovelser: Ikke i en hand = ute av kontroll. Trekk i både øvelse og under alment inntrykk (kusken).

Mellomtrav: Er et tempo som ligger mellom arbeidstrav og øket trav. I mellomtrav forlenger hestene steglengden til å gå over mindre mark enn i øket trav, men mer enn det som kreves i arbeidstrav. Økningen av steglengden er et resultat av økt energi fra hestens bakbart. Kusken lar hesten, som blir værende "på tømme" uten å lene seg på den, forlenge rammen til å gå over mer mark, med nesen litt foran loddplan. Bakhoven må trække klart over fremhovens spor. Hesten skal forbli i balanse og i samme rytme med steg av lik lengde. Å øke rytmen (løpe) er ikke det man ber om, og er en alvorlig feil.

Øket trav: Det er ikke alle hester som er i stand til å kunne gjøre et korrekt øket trav. Det er derfor bedre å la de gå programmer med mellomtrav. Slik som FEI test nr 1. Dette gjelder ofte kaldblods og «native» ponnier. Selv om det selvsagt finnes enkeltindivider som er i stand til å gjøre en korrekt økning i disse rasene også.

Samlet trav: Er ofte den «glemte øvelsen». Eksempel: Øvelse nr 5 i program 8b, nr 12 i program 9. I lavere klassenivåer: Se at hesten arbeider «mot samling», vær forsiktig med å gi 4!

«**Nothing trot**»: Vanlig å se, betyr at hesten går med for lite fremadbydning og i en for lav samlingsgrad for klassenivået. Trekk ned!

Vær klar og modig når du gir karakterene!

Vi fikk se flere interessante test ekvipasjer. Diana Brownlie gikk i detalj gjennom tilpasning av utstyr. Dette er som sagt tatt inn i heftet for introduksjon til kjøring – miniklasse og lett, da vi anser det som elementært for å komme igang med å kjøre.

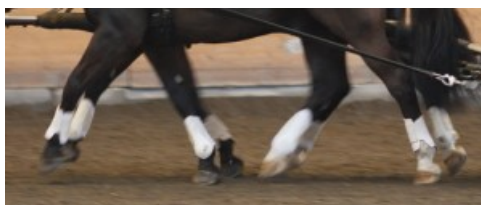
Diana Brownlie

Diana er en av de høyest autoriserte kjøredommere på verdensbasis, og har stor innflytelse på kjøresportens utvikling. Hun utdanner dommere både internasjonalt og nasjonalt i en rekke land.

Hennes oppgaver i FEI er å blant annet å utdanne dommere, arbeide med reglement og dressurprogrammer, eksempelvis FEI test 1, 9 og 10. Hun ble derfor veldig glad for at vi i Norge ønsker å benytte FEI test 1, som et overgangsprogram fra lett til middels klassenivå, og for jr/ungkusk og kaldblod.

Relativ reisning/korrekt samlingsgrad:

En hest som er «på framparten», vil gå med bakbena «ut bak». I et korrekt **arbeidstrav**, skal bakhoven settes i framhovens spor. Dette vises ved at man ser en «V» under hestens mage, når framben og bakben møtes.

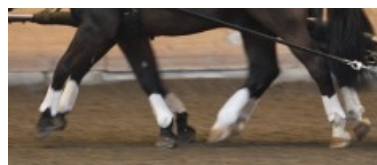

Arbeidstrav - overtramp. 3 like «trekanter»; mellom framben, mellom framben og bakben, og mellom bakben. Enkelte hester har en aksjon med høyt kneløft. Bakbena er viktigst, det betyr at man fortsatt skal se en «V» mellom framben og bakben og at bakbenet skal trække frem og i frambenets spor. Bildet ovenfor viser et tempo som går mot mellomtrav, men det var det bildet jeg hadde som viser overtrampet best. Et arbeidstrav skal være litt mindre «strekt» og gå over mindre mark. Jeg håper dere forstår allikevel, prinsippet er likt.

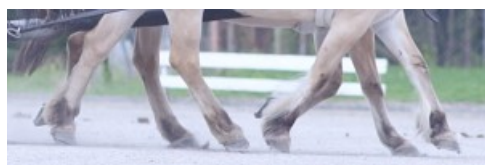
Korrekt samlingsgrad; Bæring og balanse i overgangene. En hest som «bærer» i holdt, det vil si står med bakbena under seg, er i stand til å skyve fra idet den skal gå frem. En hest som er på framparten / ut bak, må starte bevegelsen ved å trekke seg frem med frambena. Dette gjelder både fra holdt og til bevegelse, og mellom ulike tempo, som for eksempel mellom arbeidstrav og mellomtrav i lett klasse. Oppover i klassene øker kravene til overganger i tråd med økt krav til hesten grunnutdanning (forutsatt at grunnkvaliteten i hesten er god nok).

Overgang fra holdt til skritt, hvor hesten(e) står under seg i holdt. De er da i stand til å komme raskt frem i et korrekt arbeidstrav med bibeholdt balanse og bæring, ved å skyve fra bak i overgangen frem.

I balanse (rett bæring og samlingsgrad)
 Dette travet går mer mot mellomtrav.
 Arbeidstravet skal være litt mindre «strekt».

På framparten (ut bak)
 Arbeidstrav som går mer mot «nothing trot»

Lenger steg, forlenging av rammen i mellomtrav
 Hvert steg går over mer mark, med bibeholdt rytme og balanse

Jeg håper bildene gjør det lettere å forstå.

Vår oppgave som dommere er blant annet:

- Gjør deg kjent med testen! (Dressur)
- Døm rettferdig og uten å være forutinntatt. (Døm bare det du ser, vær nøytral).
- Hold tidsskjemaet.

Alt i alt et veldig bra gjennomført seminar, og vi er som sagt veldig glad for at vi har muligheten til å være med.

Da er det bare å ønske alle lykke til i sesongen som står for døren, og jeg håper å se mange dyktige ekvipasjer der ute!

Anne Grundvig. Råde 21/3-2011